

Veronika ŠEDIVKOVÁ: Strukturace prostoru domácnosti na příkladu tří rodin žijících v jihoslovenské vesnici. Praha: FHS UK 2009, 56 s. + přílohy.

Veronika Šedivková se v rámci své bakalářské práce rozhodla provést mikrosundu do oblasti prožívání či zažívání člověka v prostoru; přesněji, na příkladu terénního výzkumu u tří rodin v lokalitě, do níž se dostala v rámci kursu Terénní antropologická praxe (Bittnerová, Novotná, Heřmanský), sledovala reflexi prostoru domácností jejich obyvateli. Toto velmi subtilní téma opřela především o Černouškovu Psychologii životního prostředí (1992), okrajově se pak též inspirovala teoriemi a postupy Ch. Norberga-Schultze (1994) a K. Lynche (2004). Klíčovým v bakalářské práci Veroniky Šedivkové však není její teoretické ukotvení (které, po pravdě, není nikterak rozsáhlé; ostatně o jisté autorčině nejistotě svědčí i to, že odbornou literaturu raději cituje než parafrázuje a interpretuje), ale velmi podrobná etnografická práce, jež autorce umožnila dobrat se závěrů, které teoretická východiska nahlodávají.

Bakalářská práce Veroniky Šedivkové je totiž charakteristická právě důrazem na získaná data, dokonce se tím do jisté míry blíží Grounded Theory (Glaser – Strauss 1967). Autorka sice v úvodních pasážích své práce (Úvod, s. 6-7 a Teoretická východiska, s. 8-9) nastiňuje klíčové diskurzy, v jejichž rámci lze bude sledovanou problematiku nahlížet, ale pak se okamžitě obrací k popisu vlastního terénního výzkumu (Průběh vlastního výzkumu, s. 9-15) a následně se soustředí právě na popis (na podkladě analýzy) a interpretaci sebraných dat. Klíčovým interpretačním rámcem je jí pak právě Černouškův náhled na sociální realitu.

Autorka ve své práci postupuje velmi systematicky. Každou kapitolu uvádí teoretickým exkurzem. Následuje detailní popis daného problému u každé jednotlivé rodiny, případně u každého z jejích členů, a shrnutí, obsahující interpretaci stavu věci, obvykle v konfrontaci s uvedeným teoretickým východiskem. V tomto postupu je síla, ale zároveň do jisté míry i slabost práce. Na jednu stranu nelze neocenit autorčin pozorovací i analytický talent, tedy smysl pro vystižení klíčových dat pro ten který aspekt dané problematiky. Na stranu druhou se v množství detailních popisů těch kterých aspektů sledované problematiky čtenář občasně ztrácí (k čemuž přispívají poněkud zaměnitelné pseudonymy sledovaných rodin; avšak ztížená orientace v tom, kdo je kdo, může být z mé strany způsobena znalostí terénu a odlišným pohledem na informátory – autorkou zvolené pseudonymy jsou totiž do jisté míry hodnotící). Možná by byla na místě větší míra abstrakce. Je ovšem otázkou, zda by za použití většího odstupu byly interpretace dostatečně srozumitelné, či přinejmenším zdůvodněné. Jako významné se tak toto důsledné zaměření na detail ukazuje v závěru práce (Závěr, s. 51-55), kde se autorka, bohužel, stále obává opustit pevný terén, který jí poskytla analýza dat, a pokusit se zvážit, zda za těmito daty nejsou skryty jiné roviny každodennosti; ať už by šlo o rodinné vztahy, sousedské, lokální či regionální tradice, mezigenerační soužití, genderové stereotypy atp. Nicméně je třeba uznat, že takové interpretace bývají již nad rámec požadavků na bakalářské práce.

K vlastnímu textu bakalářské práce mám tedy vyjma tohoto námětu k úvaze (či spíše odvaze) několik škarohlídkových připomínek. Z formálního hlediska nelze přehlédnout občasné gramatické nedostatky, chybějící písmena či slova. Volba pseudonymů je s ohledem na citlivost tématu na místě, ovšem není zcela důsledná: na s. 35 autorka poprvé zmiňuje „Narcise“, aniž by vysvětlila, kdo to je, a na s. 37 tutéž osobu uvádí pod jménem Dušan. Textu by též neškodila podrobnější znalost příbuzenské terminologie (viz s. 44). Na s. 12 si pak autorka odporuje v popisu posloupnosti sběru dat.

V souhrnu lze nicméně konstatovat, že Veronika Šedivková odvedla v rámci své bakalářské práce kvalitní výkon. Provedla originální terénní výzkum, jehož náročnost je potvrzena intimitou dat k tématu se vztahujících. Dokázala nalézt adekvátní teoretické zázemí, jež jí umožnilo sebraná data zajímavě interpretovat. Výsledný text pak velmi systematicky a logicky uspořádala tak, že může být vynikajícím východiskem v bádání v dané oblasti. Ostatně i s ohledem na to, že autorkou zvolené téma není v oblasti sociálních věd zrovna konjunkturální, i když je navýsost aktuální, doporučuji její bakalářskou práci k obhajobě s hodnocením na pomezí známky výborně.

V Rousínově 28. srpna 2009

Mgr. Hedvika Novotná